

Kordos przeciwko Polsce

wyrok Czwartej Sekcji ETPCz z 26.05. 2009 r.

skarga nr 26397/02

dot. **Zarzut naruszenia art. 6 Konwencji**

ODMOWA SĄDU APELACYJNEGO ZWOLNIENIA STRONY BĘDĄCEJ W ZŁEJ SYTUACJI MATERIALNEJ Z OPLATY SĄDOWEJ Z UWAGI NA FAKT, IŻ STRONA OTRZYMAŁA ODSZKODOWANIE ZASĄDZONE PRZEZ SĄD I INSTANCJI NA ZABEZPIECZENIE PODSTAWOWYCH POTRZEB ŻYCIOWYCH STANOWI NARUSZENIE PRAWA DO SĄDU

1. Stan faktyczny sprawy

Mąż skarżącej zmarł w 1995 r. na skutek potrącenia na przejściu dla pieszych przez samochód prowadzony przez B.M. W lipcu 1998 r. wdowa wniosła pozew do Sądu Okręgowego w Poznaniu przeciwko B.M. oraz firmie ubezpieczeniowej domagając się 50 tys. zł odszkodowania. Skarżąca równocześnie złożyła wniosek o zwolnienie z kosztów sądowych z uwagi na złą sytuację materialną. W czerwcu 1998 r. Sąd Okręgowy zwolnił skarżącą z wpisu od pozwu. W listopadzie 1998 r. Sąd Rejonowy w Śremie skazał B.M na karę pozbawienia wolności w zawieszeniu za spowodowanie wypadku ze skutkiem śmiertelnym. W styczniu 2001 r. skarżąca wystąpiła do Sądu Okręgowego o zasądzenie odszkodowania w wysokości 130 tys. zł oraz 500 zł dożywotniej renty. W grudniu 2001 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu zasądził na jej rzecz kwotę 20 tys zł. odszkodowania od B.M. a roszczenia w pozostałym zakresie oddalił oraz zasądził kwotę 3726 zł 10 gr. tytułem zwrotu kosztów procesu.

W styczniu 2002 r. skarżąca wniosła odwołanie. Sąd Okręgowy nakazał skarżącej wniesienie opłaty sądowej tytułem wpisu od pozwu w wysokości 7.100 zł. Skarżąca wystąpiła z wnioskiem o zwolnienie z opłaty wskazując, że jej miesięczny dochód wynosi 800 zł oraz nie jest właścicielem żadnych nieruchomości ani wartościowych rzeczy ruchomych. Sąd Okręgowy nie zwolnił skarżącej z wniesienia wpisu wskazując, że skarżąca nie dołączyła do wniosku oświadczenia obejmującego szczegółowe dane o stanie rodzinnym i majątkowym, a ponadto dysponowała kwotą zasądzoną przez sąd pierwszej instancji w ramach odszkodowania za śmierć męża. Skarżąca wniosła apelację, którą Sąd Apelacyjny w Poznaniu oddalił wskazując, że przychyliła się do argumentacji, iż skarżąca jest w stanie ponieść koszty sądowe bez uszczerbku dla utrzymania i otrzymała całą sumę przyznanego jej odszkodowania.

2. Zarzuty skarżącej

Skarżąca podniosła, że z powodu nadmiernie wysokich opłat sądowych, których uiszczenia wymagano od niej przy wnoszeniu odwołania została pozbawiona dostępu do sądu przy rozstrzyganiu o jej prawach o charakterze cywilnym. Powołała się na artykuł 6 § 1 Konwencji, który stwierdza:

“Każdy ma prawo do sprawiedliwego i publicznego rozpatrzenia jego sprawy ... przez ... sąd ... przy rozstrzyganiu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym.”

3. Rozstrzygnięcie ETPCz wraz ze streszczeniem argumentacji.

Trybunał przypomina, że w wyroku w sprawie *Kreuz przeciwko Polsce*, skarga nr 28249/95, §§ 23-33, *ETPC 2001-VI*; zobacz również *Jedamski i Jedamska przeciwko Polsce*, skarga nr 73547/01, §§ 29-39) została już rozpatrzona kwestia, czy wymóg uiszczania nadmiernie wysokich opłat w postępowaniu cywilnym przy wnoszeniu powództw może być postrzegana jako ograniczenie prawa dostępu do sądu.

Trybunał uznał, że wysokość opłat sądowych, oceniana w świetle okoliczności danej sprawy, w tym mając na uwadze zdolność skarżącego do uiszczenia opłat oraz etap postępowania, na którym owo ograniczenie zostało nałożone, stanowią czynniki, które są kluczowe dla oceny czy dana osoba miała dostęp do sądu, czy – z powodu wysokości należnej opłaty – ograniczona została istota tego prawa.

Trybunał podkreślił, że o ile Sąd Okręgowy oddalił wniosek skarżącej o zwolnienie z opłaty sądowej z uwagi na brak deklaracji o stanie majątkowym, to Sąd Apelacyjny wskazywał, że skarżąca otrzymała odszkodowanie i w związku z tym dysponowała środkami na wniesienie opłaty sądowej.

Trybunał wskazał, że skarżąca miesięcznie otrzymywała emeryturę w wysokości 800 zł, nie miała nieruchomości ani wartościowych rzeczy ruchomych, że wprawdzie otrzymała odszkodowanie w kwocie 20 tys. zł, ale musiała zapłacić 3 726,10 zł tytułem kosztów postępowania sądowego. Ponadto suma przyznana miała stanowić zabezpieczenie jej podstawowych potrzeb życiowych i z tego względu, w ocenie Trybunału, domaganie się od skarżącej, by przeznaczyła te środki na opłatę sądową nie jest racjonalne. Dalej Trybunał zauważył, że sądy krajowe nie skorzystały z możliwości częściowego zwolnienia skarżącej z opłat.

Mając powyższe na uwadze oraz ze względu na fakt, że prawo do sądu jest jednym z praw fundamentalnych dla społeczeństwa demokratycznego, Trybunał uznał, że sądy krajowe nie zapewniły właściwej równowagi między, z jednej strony, prawem Państwa do pobierania opłat dla rozpatrywania powództw i odwołań, oraz, z drugiej strony, prawem skarżącej do wniesienia odwołania w postępowaniu cywilnym. Istota prawa do sądu została zatem naruszona. W konsekwencji, Trybunał uznał, że w niniejszej sprawie doszło do naruszenia artykułu 6 § 1 Konwencji.